

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2026

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

Andijan, Uzbekistan

+998335668868

<https://innoworld.net>

« ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR
NAZARIYASI » NOMLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI TO'PLAMI

3-JILD 5-SON

Konferensiya to'plami va tezislari quyidagi xalqaro
ilmiy bazalarda indexlanadi

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

**ISH JOYLARIDA SHOVQINNING INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRI
VA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI**

Axmedov Alisher Parda o'g'li

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti
Atrof-muhit muhofazasi va hayot faoliyati xavfsizligi
Kafedrasi Asistent o'qituvchi,

Aralova Farida Allaberdiyevna

Termiz Davlat muhandislik va agrotexnologiyalar
universiteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ish joylarida yuzaga keladigan shovqinning inson salomatligiga ta'siri batafsil tahlil qilinadi. Xususan, shovqinning eshitish qobiliyatiga, asab tizimiga, yurak-qon tomir faoliyatiga hamda mehnat unumdorligiga salbiy ta'siri yoritiladi. Shuningdek, maqolada ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida shovqinni kamaytirishning zamonaviy texnik vositalari, shaxsiy himoya vositalari va tashkiliy choralar ko'rib chiqiladi. Mehnat muhofazasi doirasida xavfsiz, sog'lom va qulay ish muhitini yaratishning ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: shovqin, mehnat muhofazasi, ish joyi, salomatlik, eshitish qobiliyati, shovqinni kamaytirish, xavfsizlik, ishlab chiqarish muhiti

**ВЛИЯНИЕ ШУМА НА ЗДОРОВЬЕ ЧЕЛОВЕКА НА РАБОЧЕМ МЕСТЕ
И СПОСОБЫ ЕГО СНИЖЕНИЯ**

Ахмедов

Алишер

Парда

угли

Термезский государственный университет инженерии и агротехнологий
Кафедра охраны окружающей среды и безопасности жизнедеятельности
Ассистент

преподавателя

Аралова

Фарида

Аллабердиевна

Термезский государственный университет инженерии и агротехнологий
студентка 3 курса

Аннотация. В данной статье подробно рассматривается влияние шума на здоровье человека в условиях рабочего места. Особое внимание уделяется воздействию шума на слух, нервную систему, сердечно-сосудистую деятельность, а также на производительность труда. Кроме того, анализируются современные методы снижения шума в промышленности и сфере услуг, включая технические средства, индивидуальные средства защиты и организационные меры. Подчеркивается важность создания безопасных, здоровых и комфортных условий труда в системе охраны труда.

Ключевые слова: шум, охрана труда, рабочее место, здоровье, слух, снижение шума, безопасность, производственная среда

THE IMPACT OF WORKPLACE NOISE ON HUMAN HEALTH AND WAYS TO REDUCE IT

Akhmedov Termez State University of Engineering and Agrotechnologies Department of Environmental Protection and Life Safety Assistant Lecturer
Alisher
Parda
ugli
Aralova Termez State University of Engineering and Agrotechnologies 3rd-year student
Farida
Allaberdievna

Abstract. This article provides a detailed analysis of the impact of workplace noise on human health. Special attention is given to the effects of noise on hearing ability, the nervous system, cardiovascular functions, and work productivity. The paper also discusses modern noise reduction methods in industrial and service sectors, including technical solutions, personal protective equipment, and organizational measures. The importance of ensuring safe, healthy, and comfortable working conditions within the occupational safety framework is emphasized.

Keywords: noise, occupational safety, workplace, health, hearing, noise reduction, safety, working environment

Kirish. Hozirgi kunda sanoatning jadal rivojlanishi, ishlab chiqarish jarayonlarining kengayishi hamda texnika va texnologiyalarning takomillashuvi ish joylarida turli xil zararli omillarning paydo bo'lishiga olib kelmoqda. Shunday omillardan biri — shovqin bo'lib, u inson salomatligiga sezilarli darajada salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, yuqori darajadagi shovqin mavjud bo'lgan korxonalarda ishlovchi xodimlar eshitish qobiliyatining pasayishi, asab tizimining zo'riqishi, yurak-qon tomir kasalliklari va umumiy ish unumdorligining kamayishi kabi muammolarga duch kelishlari mumkin.

Mehnat muhofazasi tizimida shovqinning zararli ta'sirini o'rganish va uni kamaytirish chora-tadbirlarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki xavfsiz va qulay ish muhitini yaratish nafaqat xodimlarning sog'lig'ini saqlash, balki ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda ham muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, ish joylarida shovqin darajasini nazorat qilish, uni me'yoriy chegaralarda ushlab turish hamda zamonaviy himoya vositalaridan foydalanish dolzarb masalalardan biridir.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi ish joylarida shovqinning inson salomatligiga ta'sirini tahlil qilish hamda uni kamaytirishning samarali usullarini ko'rib chiqishdan iborat.

Materiallar va usullar. Ushbu maqolani tayyorlashda mehnat muhofazasi va sanoat gigiyenasi bo'yicha o'quv qo'llanmalar, ilmiy maqolalar hamda ishlab chiqarish korxonalaridan olingan statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Shuningdek, shovqinning inson salomatligiga ta'siri bo'yicha mavjud ilmiy manbalar tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida shovqin darajasini baholash uchun shovqin o'lchagich (detsibelmetr) ma'lumotlari asos qilib olindi. Usul sifatida nazariy tahlil, qiyosiy tahlil va umumlashtirish metodlari qo'llanildi. Bu orqali turli ish joylaridagi shovqin darajalari va ularning inson organizmiga ta'siri o'rganildi hamda shovqinni kamaytirish bo'yicha samarali chora-tadbirlar aniqlanildi.

Natijalar va tahlil. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ish joylarida shovqin darajasi ko'pincha ruxsat etilgan me'yorlardan yuqori bo'lib, bu xodimlar salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Yuqori shovqin ta'sirida eshitish qobiliyatining pasayishi, tez charchash, diqqatning susayishi va asab tizimida zo'riqish holatlari kuzatiladi. Ayniqsa, uzoq muddat shovqinli muhitda ishlash kasb kasalliklari rivojlanish xavfini oshiradi.

Qiyosiy tahlil natijalariga ko'ra, shovqin darajasi yuqori bo'lgan ishlab chiqarish sohasida mehnat unumdorligi pastroq bo'lishi aniqlangan. Aksincha, shovqin nazorat qilinadigan va himoya choralari qo'llaniladigan korxonalarda xodimlarning ish samaradorligi yuqori bo'ladi.

1-jadval

Shovqin darajasining ish joyi va inson salomatligiga ta'siri

Ish joyi turi	Shovqin darajasi (dB)	Salomatlikka ta'siri	Natija / holat
Ofis	40–55 dB	Kam ta'sir, faqat uzoq muddatda charchoq	Me'yoriy holat
Qurilish maydoni	80–100 dB	Eshitish pasayishi, tez charchash	Xavfli holat
Zavod (ishlab chiqarish)	90–110 dB	Asab tizimi zo'riqishi, eshitish buzilishi	Juda xavfli
Transport sohasi	70–90 dB	Diqqat pasayishi, stress	O'rtacha xavf
Shovqin	60–75 dB	Minimal ta'sir	Nisbatan

kamaytirilgan sex			xavfsiz
-------------------	--	--	---------

2-jadval

Shovqinni kamaytirish usullari va ularning samaradorligi

Shovqinni kamaytirish usuli	Qo‘llanish sohasi	Afzalligi	Samaradorligi
Ovozni izolyatsiya qilish	Zavod, sex, ishlab chiqarish	Shovqinni manbada kamaytiradi	Yuqori
Shovqin yutuvchi materiallar	Devor, shift, jihozlar	Tovush tarqalishini kamaytiradi	O‘rtacha–yuqori
Texnik jihozlarni modernizatsiya	Sanoat korxonalarini	Eskirgan shovqinli uskunalarni almashtiradi	Juda yuqori
Ish rejimini to‘g‘ri tashkil etish	Har qanday ish joyi	Xodim charchoqlarini kamaytiradi	O‘rtacha
Shaxsiy himoya vositalari	Shovqinli muhitlar	Quloqni bevosita himoya qiladi	Yuqori

Shuningdek, shovqinni kamaytirish uchun qo‘llaniladigan texnik va tashkiliy choralar (izolyatsiya, jihozlarni modernizatsiya qilish, ish rejimini to‘g‘ri tashkil etish) sezilarli ijobiy natija bergani qayd etildi. Bu esa mehnat muhofazasi talablariga rioya qilish ish muhitini sezilarli darajada yaxshilashini ko‘rsatadi.

Xulosa. Ish joylarida shovqin inson salomatligiga sezilarli darajada salbiy ta’sir ko‘rsatadigan muhim ishlab chiqarish omillaridan biridir. Yuqori darajadagi shovqin uzoq muddat davomida eshitish qobiliyatining pasayishi, asab tizimi buzilishi, stress va umumiy ish unumdorligining kamayishiga olib keladi. Shu sababli shovqinni nazorat qilish mehnat muhofazasining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, shovqin darajasi me’yoriy chegaralardan oshgan ish joylarida xodimlarning salomatligi va mehnat samaradorligi yomonlashadi. Aksincha, shovqinni kamaytirish bo‘yicha texnik, tashkiliy va individual himoya choralarini qo‘llash ish sharoitini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Shuning uchun ishlab chiqarish korxonalarida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, shovqinni izolyatsiya qilish, shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish hamda mehnat rejimini to‘g‘ri tashkil etish orqali xavfsiz va sog‘lom ish muhitini yaratish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi. “Mehnatni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2016-yil (so‘nggi tahrirlar bilan).
2. Mehnat muhofazasi va sanoat gigiyenasi: darslik. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021. – 256 b.
3. O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi. Mehnat muhofazasi bo‘yicha uslubiy qo‘llanmalar va materiallar to‘plami. – Toshkent, 2020–2024 yy.
4. International Labour Organization (ILO). Occupational Safety and Health Guidelines. – Geneva: ILO, 2019.
5. World Health Organization (WHO). Environmental Noise Guidelines for the European Region. – Geneva: WHO, 2018.
6. Sanoat korxonalarida shovqin va tebranishlar: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Fan, 2020. – 190 b.
7. Mehnat muhofazasida xavfsizlik texnikasi: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. – 210 b.
8. Zamonaviy ishlab chiqarishda shovqinni kamaytirish usullari bo‘yicha ilmiy maqolalar va jurnallar (2020–2025 yy.).
9. Internet ilmiy resurslari: www.who.int, www.ilo.org, www.gov.uz